

Del II: IFRS 17 Forsikringskontrakter

Omfattende endringer i finansiell rapportering fra forsikringsforetak

I artikkelens del I omtalte vi standardens virkeområde, regler for dekomponering, klassifisering av kontrakter i grupper og den generelle målemodellen. I artikkelens del II ser vi på to andre måletilnæringer, måling av gjenforsikringskontrakter samt presentasjons- og opplysningskrav.



Statsautorisert revisor
Geir Moen
Partner i KPMG



Statsautorisert revisor
Anna Pettersen
Director i KPMG



Statsautorisert revisor
Alexander Hjelmtvedt
Manager i KPMG

Forenklet premieallokeringstilnærming

Premieallokeringstilnærmingen er en forenklet måletilnærming som foreslås for enkelte kortsiktige kontrakter. Denne tilnærmingen foreslås tillatt dersom:

- dekningsperioden ved førstegangsinnregning er ett år eller mindre, eller
- resulterer i en måling som er en rimelig tilnærming til den som ville blitt fulgt av byggekloss-tilnærmingen – herunder at foretaket ved begynnelsen ikke forventer noen vesentlig variabilitet i kontantstrømmene for å oppfylle kontrakten.

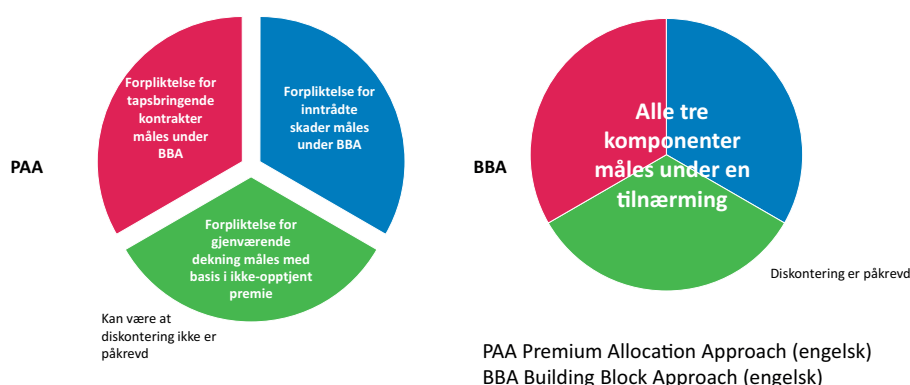
En forsikringsforpliktelse kan anses å bestå av tre deler:

- en forpliktelse for gjenværende dekning som måler foretakets forpliktelse til å gi forsikringstaker dekning for den ikke-avløpte forsikringsperioden
- en forpliktelse for eventuelle tapsbringende kontrakter
- en forpliktelse for inntrådte skader og krav som måler foretakets forpliktelse til å undersøke og utbetale erstatninger og ytelser for forsikringshendelser som allerede har inntrådt, inklusive skader som ennå ikke er rapportert til forsikringsgiver

Den forenklete premieallokering-tilnærmingen måler forpliktelsen for gjenværende

dekning for visse kortsiktige kontrakter. Målingen av forpliktelsen for inntrådte skader skal følge byggekloss-tilnærmingen (servicemargin inngår ikke i denne forpliktelsen).

For kontrakter hvor premieallokeringstilnærmingen anvendes, kan foretaket anta at det ikke er noen tapsbringende kontrakter i porteføljen ved førstegangsinnregning, med mindre fakta og omstendigheter indikerer noe annet. Foretaket må innregne en forpliktelse for tapsbringende kontrakter dersom fakta og omstendigheter indikerer at porteføljen er tapsbringende. Forpliktelsen skal måles til forskjellen mellom bokført verdi av forpliktelsen for gjenværende dekning og kontantstrømmene som trengs for å oppfylle kontraktsforpliktelsen.



Figur 5 Premieallokeringstilnærmingen (PAA) vs den generelle målemodellen (BBA)

På mange måter har denne tilnærmingen mye til felles med eksisterende praksis for skadeforsikringskontrakter. Dog er det forskjeller med hensyn til at diskontering kan være påkrevd i visse tilfeller og at det skal inngå en risikostyring i målingen av forpliktelsen for *inntrådte* skader. Det kan også være forskjeller med hensyn til at de estimerte fremtidige kontantstrømmene for *inntrådte* skader etter standarden skal være sannsynlighetsvektede forventningsverdier.

Forpliktelse for den gjenværende dekning

Under den forenklete premiallokeringstilnærmingen, skal forpliktelsen for den gjenværende dekning måles som følger:

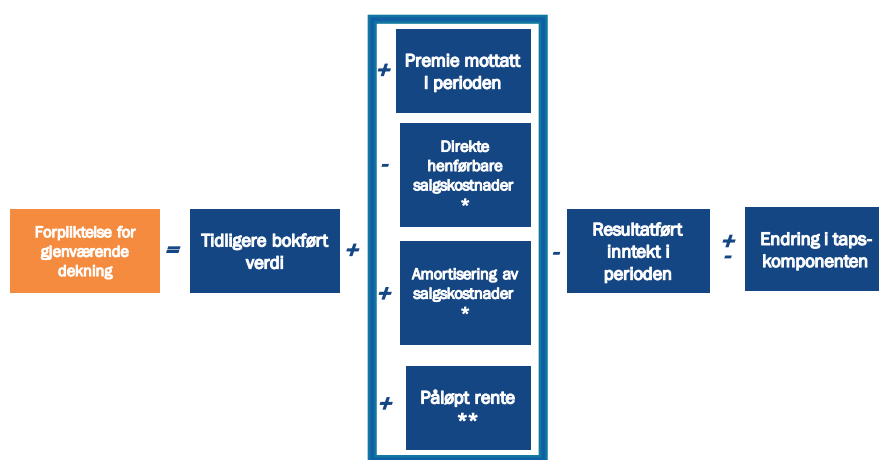
Initial måling av forpliktelsen for gjenværende dekning:



* Gjelder ikke hvis forsikringsforetaket velger å kostnadsføre salgskostnader når de oppstår

Figur 12

Etterfølgende måling av forpliktelsen for gjenværende dekning:



* Gjelder ikke hvis forsikringsforetaket velger å kostnadsføre salgskostnader når de oppstår

** Gjelder ikke hvis forsikringsforetaket velger å ikke diskontere kontantstrømmene

Figur 12

Diskontering er påkrevd dersom det foreligger en vesentlig finansieringskomponent.

Et foretak må vurdere om betalte, ikke opptjente premier inneholder en vesentlig finansieringskomponent og hvis det er tilfellet om foretaket:

- er pålagt å diskontere den balanseførte forpliktelsen for gjenværende dekning for tidsverdien av penger eller
- oppfyller kriteriene for forenklingsregelen for å unngå diskonteringen.

Forenklingsregelen ved anvendelse av PAA for måling av forpliktelsen for gjenværende dekning innebærer at foretaket kan velge å la være å diskontere bokført verdi av forpliktelsen for gjenværende periode hvis foretaket forventer at tiden mellom hver dekningsleveranse og forfallsdato for tilhørende premie ikke overstiger ett år.

Kontrakter med en dekningsperiode på ett år eller mindre forventes automatisk å oppfylle kriteriene for forenklingsregelen fordi tiden mellom hver dekningsleveranse og forfallsdato for tilhørende premie forventes ikke å overstige ett år.

IFRS 17 inneholder ikke spesifikk veiledning om hvordan man skal vurdere om en betydelig finansieringskomponent foreligger. Imidlertid har IFRS 15 et lignende konsept og gir noe veiledning. I henhold til IFRS 15 skal et foretak vurdere alle fakta og omstendigheter, herunder:

- a. den eventuelle differansen mellom det avtalte vederlaget og den kontante salgsprisen for de avtalte varene eller tjenestene;
- b. den samlede virkningen av:
 - i) den forventede tiden mellom tidspunktet da foretaket overfører de avtalte varene eller tjenestene til kunden, og tidspunktet da kunden betaler for varene eller tjenestene, og
 - ii) de gjeldende rentesatsene på det relevante markedet.

Hvis gruppen av forsikringskontrakter inneholder en vesentlig finansieringskomponent, skal det benyttes en diskonteringsrente som fastsettes ved begynnelsen av kontrakten.

Direkte henførbare salgskostnader kan kostnadsføres dersom dekningsperioden er mindre enn ett år.

Forpliktelse for inntrådte skader

Forpliktelse for inntrådte skader måles til kontantstrømmene som oppstår ved kontraktsoppfyllelse. Når en forpliktelse for *inntrådte* skader diskonteres, skal det brukes en oppdatert diskonteringsrente, jf. den generelle målemodellen, jf. byggekloss 2 beskrevet i artikkelens del I. Som en praktisk tilnærming vil foretaket ikke trenge å justere fremtidige kontantstrømmer for tidsverdien av penger hvis disse kontantstrømmene er forventet å bli betalt eller mottatt i løpet av et år. Dersom foretaket anvender unntaket, vil enhver tapsbringende forsikringskontrakt (tapskomponent) bli målt uten å justere kontantstrømmene for pengers tidsverdi.

Skadeforsikringskontrakter

Kontrakter med dekningsperiode på ett år eller mindre oppfyller automatisk PAA-kriteriene, selv om skadeoppgjørstiden er større enn dekningsperioden. For eksempel, ettårige bilforsikringskontrakter er kvalifisert for PAA, selv om skader på personskade forventes å bli avgjort over en årrekke. En gruppe kontrakter med en dekningsperiode på mer enn ett år kan fortsatt være berettiget til PAA, basert på en vurdering av forventet variabilitet av kontantstrømmer. Det er sannsynlig at mange skadeforsikringskontrakter – f.eks. eiendoms- og ulykkesforsikring – vil oppfylle PAA-kriteriene, hovedsakelig basert på deres korte varighet, og fordi de vanligvis ikke inkluderer innbygde derivater. Mange forsikringselskaper vil sannsynligvis forsøke å anvende PAA for denne typen kontrakter, da uopptjent premietilnærming er utbredt gjeldende praksis.

Livsforsikringskontrakter

Livsvarige livsforsikringskontrakter eller livrenteavtaler forventes ikke å oppfylle PAA-kriterier, hovedsakelig på grunn av lengden av perioden de dekker. En ettårig livsforsikringskontrakt vil automatisk oppfylle PAA-kriteriene. Livsforsikringsprodukter vil trolig bli regnskapsført under den generelle målemodellen (BBA), selv om noen av dem oppfyller PAA-kriteriene, hovedsakelig fordi det forventes at kontraktene skal håndteres ved hjelp av lignende prosesser og systemer.

«Variable fee»-tilnærming for direkte deltakende kontrakter

Standarden pålegger «Variable fee»-tilnærming for «direkte deltakende kontrakter» (DPC – contracts with direct participation features).

«Variable fee»-tilnærming innebærer en modifisert versjon av den generelle modellen og er pliktig for anvendelse gitt at visse kriterier er oppfylt.

En forsikringskontrakt er en «direkte deltakende kontrakt» hvis følgende egenskaper er oppfylt ved kontraktsinngåelse:

- kontraktsvilkårene angir at forsikringstakeren deltar i en klart identifisert pool av underliggende elementer;
- foretaket forventer å betale forsikringstakeren et beløp som utgjør en vesentlig andel av avkastningen fra underliggende elementer; og
- en vesentlig andel av kontantstrømmene som selskapet forventer å betale til forsikringstakeren forventes å variere med kontantstrømmene fra de underliggende elementene.

Deltakelse i en pool/andel av porteføljen utelukker ikke at foretaket kan anvende et visst skjønn ved tildeling av avkastning. Det avgjørende er koblingen mellom utbetalingene til forsikringstakeren og avkastningen på de underliggende elementene.

Et foretak skal vurdere variabiliteten i forventede avkastninger/utbetalinger til forsikringstakere over levetiden av en gruppe av forsikringskontrakter – på basis av nåverdi av sannsynlighetsvektet gjennomsnitt og ikke av et beste eller dårligste resultatgrunnlag.

For eksempel, hvis foretaket forventer å betale en vesentlig andel av avkastningen på underliggende investeringer, med forbehold om en minimumsavkastning, vil det være scenarier hvor:

- kontantstrømmene som foretaket forventer å betale til forsikringstakeren varierer med endringene i virkelig verdi av de underliggende investeringene, fordi avkastningen på de underliggende investeringene overstiger den garanterte avkastningen og andre kontantstrømmer som ikke varierer basert på avkastningen på underliggende investeringer; og
- kontantstrømmene som foretaket forventer å betale til forsikringstakeren, varierer ikke med endringene i virkelig verdi av de underliggende investeringene fordi den garanterte avkastningen og andre kontantstrømmer som ikke varierer basert på avkastningen på underliggende investeringer, overstiger avkastningen på de underliggende investeringene.

Forsikringsforetakets vurdering av variabiliteten vil reflektere nåverdien av sannsynlighetsvektet gjennomsnitt av disse scenariene.

Blant norske produkter vil kontrakter med investeringsvalg, herunder Unit Link-produkter, kunne defineres som «direkte deltakende kontrakter». Ved slike produkter tilordnes 100 % av avkastning (både gevinster og tap) til kunder. Hvorvidt produkter som forvaltes i en kollektivportefølje med garantert rente tilfredsstillende definisjonen av «direkte deltakende kontrakter», vil etter vår vurdering være avhengig av nåverdien av sannsynlighetsvektet gjennomsnitt av de overnevnte scenariene (A) og (B).

Forsikringsforetaket skal ta stilling om en kontrakt oppfyller definisjonen av «direkte deltakende kontrakt» ved kontraktsinngåelse. Foretaket skal ikke foreta en ny vurdering med mindre kontrakten modifiseres, f.eks. ved at kontraktsvilkårene endres etter avtale mellom partene eller som følge av endringer i lovgivningen. Endringer i

markedsituasjon (som påvirker avkastning og dermed overskuddsdelinger) vil for eksempel ikke påvirke den opprinnelige klassifiseringen av kontrakten som «direkte deltakende kontrakt».

«Variable fee» er den delen av avkastningen i poolen som er estimert til å være forsikringsselskapets andel og som representerer en godtgjørelse («fee») for fremtidig tjenester. I veiledningen til IFRS 17 (Basis for Conclusions) presiseres det at kontrakten må spesifisere fastsettelse av en slik godtgjørelse slik at størrelsen av denne godtgjørelsen ikke er gjenstand for selskapets skjønn.

På det norske forsikringsmarkedet kan det vurderes at følgende produkter, i den grad de tilfredsstillende definisjonen av «direkte deltakende kontrakter», inneholder «variable fee»-elementer:

- Fripoliser hvor foretaket har rett til maksimalt 20 % av overskuddet
- Kontrakter med gammel overskuddsmodell hvor foretaket har rett til maksimalt 35 % av overskuddet
- Unit-Link-kontrakter hvor foretaket årlig belaster kontoen med gebyr på en fastsatt prosent

Estimerte «variable fee» for fremtidige tjenester skal innregnes i servicemarginen og ikke i resultatet.

Formålet med dette er å redusere mismatch og volatilitet. Ved hver rapporteringsperiode skal foretaket justere servicemarginen for endringen i selskapets andel av urealisert avkastning i den underliggende porteføljen. Uten en slik justering vil selskapets andel av endringen i urealisert verdi av underliggende portefølje bli innregnet i resultatet og egenkapital til selskapet.

Eksempelene nedenfor illustrerer regnskapsføringen av avkastningstildelingen i resultat og balanse etter de to metodene – byggeklossmodell og variable fee-tilnærming.

Forkortelsene

DPC – forsikringskontrakter med deltakende egenskap
 CSM – servicemargin
 CF – kontantstrømmene for å oppfylle kontraktene
 EK – egenkapital
 P&L – resultatregnskap
 OCI – andre inntekter og kostnader

Eksempel 1: Økning i virkelig verdi på aksjer som eies
 Foretaket investerer i aksjer. Virkelig verdi øker fra 100 til 120, ingen andre endringer.

• Generell modell (ikke deltakende kontrakt)

Balanse 31.12.x0		Balanse 31.12.x1	
100 aksjer	20 CSM 80 CF	120 aksjer	20 EK 20 CSM 80 CF

• Generell modell (indirekte deltakende kontrakt forventer å betale 90 % av overskudd)

Balanse 31.12.x0		Balanse 31.12.x1	
100 aksjer	20 CSM 80 CF	120 aksjer	2 EK 20 CSM 98 CF

• Variable Fee modell (DPC)

Balanse 31.12.x0		Balanse 31.12.x1	
100 aksjer	20 CSM 80 CF	120 aksjer	22 CSM 98 CF

• Variable Fee tilnærming: Balanse

Balanse 31.12.x0		Balanse 31.12.x1	
100 aksjer	20 CSM	120 aksjer	22 CSM
	80 CF		98 CF

• Variable Fee tilnærming: Resultat

Investeringssinntekter	20	Verdøkning aksjer;
Rentekostnader	20	Økning i kontantstrøm for å oppfylle kontrakten
Finansresultat	0	2 flyttes i det etterfølgende fra fullfilment CFs til CSM
		<i>Note: Forenklet; se bort fra oppløsningen av CSM.</i>
Forsikringsinntekter	0	
Forsikringskostnader	0	
Forsikringsresultat	0	

Eksempel 2: Økning i diskonteringsrente

Foretaket investerer i aksjer. Diskonteringsrenten øker, neddiskonterte kontantstrømmer for å oppfylle kontraktene (CF) reduseres, foretaket forventer at fremtidig finansavkastning øker samsvarende med diskonteringen, ingen andre endringer.

• Generell modell (ikke deltakende kontrakt)

Balanse 31.12.x0		Balanse 31.12.x1	
100 aksjer	20 CSM	100 aksjer	20 EK
	80 CF		20 CSM
			60 CF

• Generell modell (indirekte deltakende kontrakt forventer å betale 90 % av overskudd)

Balanse 31.12.x0		Balanse 31.12.x1	
100 aksjer	20 CSM	100 aksjer	2 EK
	80 CF		20 CSM
			78 CF

• Variable Fee modell (DPC)

Balanse 31.12.x0		Balanse 31.12.x1	
100 aksjer	20 CSM	100 aksjer	22 CSM
	80 CF		78 CF

• Variable Fee tilnærming: Balanse

Balanse 31.12.x0		Balanse 31.12.x1	
100 aksjer	20 CSM	100 aksjer	22 CSM
	80 CF		78 CF

• Variable Fee tilnærming: Resultat

Investeringssinntekter	0	-20 renteinntekt fra økt diskonterings effekt,
Rentekostnader	0	20 rentekostnad fra økt fremtidig bonus fra
Finansresultat	0	forventet fremtidig renteavkastning / bonus
		2 flyttes i det etterfølgende fra fullfilment CFs til CSM
		<i>Note: Forenklet; se bort fra oppløsningen av CSM.</i>
Forsikringsinntekter	0	
Forsikringskostnader	0	
Forsikringsresultat	0	

Gjenforsikring

En gjenforsikringskontrakt er en type forsikringskontrakt som er utstedt av et foretak (gjenforsikrer) for å kompensere et annet foretak («cedent») for skader som oppstår i forsikringskontraktene til cedenten.

Uavhengig av om en gjenforsikringskontrakt er kjøpt eller utstedt, må foretaket benytte innregnings- og måletilnærmingen for forsikringskontrakter. Det vil si byggekloss- eller premieallokeringsstilnærmingen. Et foretak skal ikke anvende variable fee-tilnærmingen for gjenforsikringskontrakter som er utstedt eller holdt.

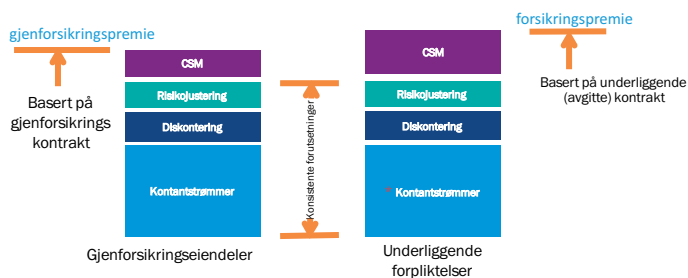
Premieallokeringsstilnærmingen tillates dersom:

- Den gir målinger som gir rimelige uttrykk for de målingene som ville blitt resultatet ved bruk av byggeklossstilnærmingen eller
- Dekningsperioden for gjenforsikringskontrakten er et år eller mindre

En gjenforsikringskontrakt og de underliggende forsikringskontraktene skal betraktes som separate kontrakter. Ved første gangs måling av en kjøpt forsikringskontrakt etter byggeklossstilnærming skal foretaket måle den underliggende avgitte forsikringsforpliktelsen og bruke den i sin måling av gjenforsikringsseidelen – eksklusive kontraktsmessig servicemargin.

Kontraktens grense («boundary») kan være forskjellig for gjenforsikringskontrakten og den underliggende forsikringskontrakten. Hvis en «excess of loss»-gjenforsikringskontrakt dekker en periode på mer enn et år mens den underliggende kontrakten dekker en periode på et år, kan man komme i en situasjon hvor gjenforsikringskontrakten måles med en annen modell enn den underliggende kontrakten.

Kontraktsmessig servicemargin i dette tilfellet er forventet gevinst eller tap ved førstegangsinnregning av gjenforsikringskontrakten. Måling av gjenforsikringskontrakter etter byggeklossstilnærmingen kan illustreres på denne måten:



Figur 13 Måling av gjenforsikringskontrakter

Den kontraktsmessige servicemarginen på de underliggende forsikringskontraktene kalibreres mot forsikringspremiene på disse kontraktene, mens servicemarginen på gjenforsikringskontrakten kalibreres mot gjenforsikringspremiene. Dette vil resultere i ulike beløp på servicemarginen for gjenforsikringskontrakten og de underliggende kontraktene. Strekene i figuren over symboliserer at den underliggende forpliktelsen i dette tilfellet blir høyere enn gjenforsikringseiendelen på grunn av at kontraktsmessig servicemargin i det tilfellet er basert på en høyere premie enn den for gjenforsikringskontrakten. I tillegg vil forskjeller i salgskostnaden og mottatt gjenforsikringskommisjon medføre ulike servicemargin.

Hvis nåverdien av innbetalinger ved gjenforsikringskontrakten plus risikjustering overstiger nåverdien av utbetalinger, skal foretaket innregne forskjellen som kontraktsmessig servicemargin ved førstegangsinnregning for å eliminere gevinst på innregningstidspunktet.

Hvis nåverdien av utbetalinger ved gjenforsikringskontrakten overstiger nåverdien av innbetalinger plus risikjustering, skal foretaket innregne tapet ved førstegangsinnregning som enten:

- kostnad, dersom dekningen er for tidligere hendelser, eller
- kontraktsmessig servicemargin, hvis dekningen er for fremtidige hendelser.

Nåverdi av kontantstrømmene for å oppfylle > null		Nåverdi av kontantstrømmene for å oppfylle < null	
Input	Måling	Input	Måling
Betalt gjenforsikringspremie (premie avgitt til gjenforsikrer, lump sum betalt upfront)	(100)	Betalt gjenforsikringspremie (premie avgitt til gjenforsikrer, lump sum betalt upfront)	(110)
Mottatt kommisjon	7	Mottatt kommisjon	7
	(93)		(103)
Kontantstrømmer for å oppfylle kontrakten (etter avsetning for forventet kredittap)	80	Kontantstrømmer for å oppfylle kontrakten (etter avsetning for forventet kredittap)	80
Risikojustering	15	Risikojustering	15
Kontraktsmessig servicemargin	(2)	Kostnad initialt ¹ eller (Debet) kontraktsmessig servicemargin /eiendel ²	8

1. Kostnad initialt når dekningsperioden er for tidligere hendelser, dvs. retroaktiv reassuranse

2. (Debet) kontraktsmessig servicemargin / eiendel slik som forskuddsbetalt premie når gjenforsikringskontrakten er for fremtidige hendelser.

Figur 14 CSM i gjenforsikring

Virksomhetssammenslutninger og porteføljeoverføringer

Kontrakter som er anskaffet i en virksomhetssammenslutning eller porteføljeoverføring, skal innregnes på dato for virksomhetssammenslutningen eller porteføljeoverføringen som om de hadde blitt utstedt av foretaket på transaksjonstidspunktet.

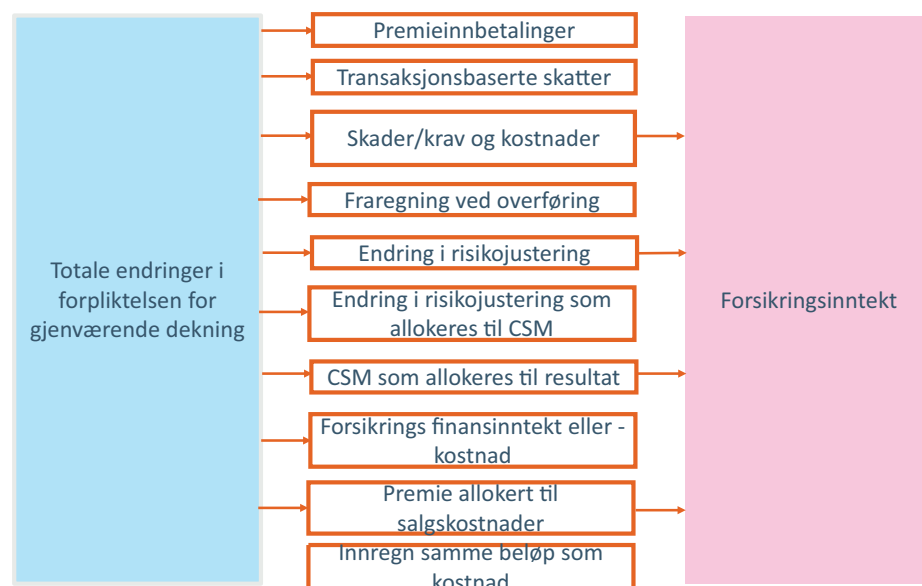
Foretaket skal estimere kontantstrømmene som trengs for å oppfylle kontraktene og sammenligne dette beløpet med mottatt vederlag for de utstedte forsikringskontraktene som foretaket har anskaffet, etter å ha

justert vederlaget for andre eiendeler eller forpliktelser anskaffet i samme transaksjon.

Forskjellen mellom mottatt vederlag og forventede kontantstrømmer skal behandles ulikt avhengig av om vederlaget er høyere eller lavere enn de forventede kontantstrømmene ved oppfyllelsen av kontrakten.

Det å innregne forsikringsforpliktelsen til en høyere verdi enn mottatt vederlag, representerer et unntak fra kravet i IFRS 3 om å måle eiendeler og forpliktelser i oppkjøpsanalysen til virkelig verdi. Unntaket

	Mottatt vederlag > forventede kontantstrømmer	Forventede kontantstrømmer > mottatt vederlag
Virksomhetssammenslutninger	Regnskapsføre forskjellen som kontraktsmessig servicemargin	Regnskapsføre forskjellen som justering av initial måling av en goodwill
Porteføljeoverføringer	Regnskapsføre forskjellen som kontraktsmessig servicemargin	Resultatføre forskjellen som tap



Figur 9 Forsikringsinntekt

medfører at foretaket i slike tilfeller slipper å resultatføre et tap umiddelbart etter en virksomhetssammenslutning når foretaket første gang måler forsikringsforpliktelsen etter måletilnærmingen i IFRS 17.

Presentasjon. Oppstilling over finansiell stilling

Foretaket skal presentere separat:

- porteføljer av forsikringskontrakter som er i eiendelsposisjon
- porteføljer av forsikringskontrakter som er i forpliktelsesposisjon, og
- gjenforsikringseiendeler og -forpliktelser fra direkte forsikringseiendeler og -forpliktelser.

Generelt gjelder presentasjonskravene i henhold til IAS 1.

Presentasjon. Oppstilling over resultat og OCI

Følgende komponenter vil bli innregnet i resultatet:

- Eventuelle tap ved førstegangsinngrensning
- Forskjeller mellom faktiske kontantstrømmer i perioden og tidligere estimater på disse kontantstrømmene
- Endringer i estimater på fremtidige kontantstrømmer som ikke skal motregnes mot kontraktsmessig servicemargin
- Oppløsning av risikojustering i perioden
- Endringer i kontraktsmessig servicemargin som reflekterer levering av tjenester i perioden
- Eventuelle endringer i balanseført verdi av tapsbringende kontrakter
- Effekten av endringer i kredittverdighet til utstederen av gjenforsikringskontrakt
- Periodens rentekostnad ved bruk av opprinnelig diskonteringsrente («låst» rente)
- Eventuelle andre gevinster eller tap enn de som innregnes andre inntekter og kostnader (OCI)

Følgende komponenter vil bli innregnet i andre inntekter og kostnader (OCI):

- Effekten av endringer i forsikringsforpliktelsen som følge av endringer i diskonteringsrenten i perioden (forutsatt at foretaket har valgt føring over OCI som prinsipp)
- Reklassifisering av gevinster og tap ved oppgjør

Periodens forsikringsinntekt representerer en endring i forpliktelsen for gjenværende dekning som relaterer seg til tjenester ytt i perioden som foretaket forventer å få vederlag for. Inntekter fra forsikringskontrakter (premie) allokteres til perioder proporsjonalt med verdien av forsikringsdekningen (og andre tjenester) med referanse til estimert mønster av forventede skader/krav og kostnader. Inntektene innregnes hver periode etter hvert som forsikringsgiver oppfyller kontraktens forpliktelse til å yte forsikringsdekning. Inntekter fra forsikringskontrakter ekskluderer beløp som skal betales til forsikringstaker uansett om en forsikret hendelse inntreffer eller ikke. Således vil investeringskomponenter som ikke er distinkte, jf. drøftelsen i del I av artikkelen, og som derfor skal måles etter IFRS for forsikringskontrakter, ikke inngå i presentasjonen av inntekter fra forsikringskontraktene.

Både inntekter fra forsikringskontraktene og de direkte henførbare salgskostnadene presenteres over dekningsperioden på en systematisk måte som best reflekterer overføringen av tjenester.

I tillegg til inntektene skal forsikringsgiver i oppstillingen over resultatet presentere inntrådte skader og krav og andre kostnader som relaterer seg til oppfyllelsen av kontraktene.

Tabellen nedenfor viser et eksempel på presentasjon av inntekter fra forsikringskontrakter og de tilhørende kostnadene som kreves for å oppfylle kontraktene, finansresultat og presentasjonen over andre inntekter og kostnader:

Presentasjon (et eksempel)	
Forsikringsinntekter	475
Inntrådte skader og andre kostnader	-320
Amortisering av salgskostnader	-60
Endringer som relaterer seg til fremtidige perioder f.eks tap og reversering av tap på tapskontrakter	-20
Endringer som relaterer seg til tidligere perioder for eks. Endring i forpliktelsen for inntrådte skader	-35
Resultat forsikringstjenester	40
Inntekter fra investeringer	60
Forsikringsfinansinntekter og -kostnader	-54
Finansresultat	6
Resultat	46
Andre inntekter og kostnader:	
Endringer i forsikringsforpliktelsen pga. endringer i diskonteringsrente	9
Virkelig verdi endringer på FVOCI eiendeler	-10
Totalresultat	45

Figur 10 Resultatoppstilling

Opplysninger

Opplysningskravene i IFRS 17 er ment å gjøre brukerne av regnskapet i stand til å forstå beløpsmessige størrelser, tidfesting og usikkerhet knyttet til forsikringskontraktens fremtidige kontantstrømmer. Et foretak skal gi kvantitative og kvalitative opplysninger om:

- de beløpene som oppstår fra forsikringskontrakter og innregnes i regnskapet, inklusive bevegelsen i viktige balanseposter fra IB til UB (det vil si forsikringsforpliktelse fordelt på forpliktelse for gjenværende dekning og forpliktelse for inntrådte krav/skader, CSM, risikomargin og virkningen av diskontering)
- betydelig skjønn og endringer i skjønnsutøvelse i måling av forsikringsforpliktelsen og
- karakteristika ved og omfang av risikoer som oppstår fra forsikringskontrakter.

Foretaket må vurdere nødvendig detaljeringsnivå for å oppfylle notekravene, inklusive hvordan informasjonen skal aggregeres eller splittes. Aggregeringsnivå som kan være passende for noteopplysninger, inkluderer:

- type kontrakt
- geografi; eller
- rapporteringspliktige segmenter som definert i IFRS 8 *Driftssegmenter*

Foretaket må gi tilstrekkelig informasjon til at det kan avstemmes mot regnskapslinjer i balanse og totalresultat.

Opplysningskravene i IFRS 4 videreføres i den nye standarden – inkludert de fleste notekravene i IFRS 7 *Finansielle instrumenter*: Opplysninger som er påkrevd av IFRS 4 ved referanse – med ytterligere opplysningskrav tillagt.

Det er nye opplysningskrav knyttet til:

Innregnede beløp:

- Avstemminger i tabellformat som viser: Endringer i komponentene: CSM, risikojustering, kontantstrømmer for å oppfylle kontrakten. Fordeling av forpliktelse for gjenværende dekning og forpliktelse for inntrådte krav skal vises i tabellene.
- Forventet mønster for innregning av CSM i resultatet
- Effekten av forsikringskontrakter som er tegnet i perioden
- Analyse av sammenhengen mellom forsikringens finanskostnad og investeringsinntekt i resultat og OCI
- Ytterligere overgangsnoter

Betydelig skjønn:

- Mer detaljerte opplysninger om metode og prosesser for å estimere input
- Kvantitativ informasjon om input med mindre det er upraktisk
- Effekten av endringer i metoder og input sammen med en forklaring på årsaken til endringen
- Opplysninger om det konfidensnivået som samsvarer med risikojusteringen
- Opplysninger om de yield-kurvene som benyttes for å diskontere kontantstrømmer som ikke avhenger av avkastningen på underliggende elementer

Karakteristika og omfang av risiko:

- Policyer, prosesser og metoder for å styre og måle risiko
- Konsentrasjoner av risiko
- Kvantitativ informasjon om effekten på resultat og egenkapital av sensitivitet for forsikringsrisiko (IFRS 4 inkluderer en opsjon til å velge å gi kvalitativ eller kvantitativ informasjon).
- Opplysninger om skadeutvikling avstemt mot forsikringsforpliktelsenes bokførte beløp
- For likviditetsrisiko, forventede utbetalinger for hvert av de fem kommende år separat
- Regulatoriske krav

Noteeksempel for endringsanalyse av byggeklosskomponenter (kilde: IASBs Effects Analysis mai 2017):

	Estimater forventede fremtidige kontantstrømmer	Risiko- justering	Kontraktsmessig servicemargin (CSM)	Total
Netto åpningsbalanse	163 962	5 998	8 858	178 818
Endringer relatert til eksisterende kontrakter	35	-604	-923	-1 492
Kontraktsmessig servicemargin			-923	-923
Oppløsning av risikojustering over perioden		-604		-604
Justeringer basert på erfaringer	35			35
Endringer relatert til fremtidige perioder	-784	1 117	-116	217
Kontrakter inngått i perioden	-2 329	1 077	1 375	123
Endringer i estimater som påvirker (CSM)	1 452	39	-1 491	0
Endring i estimater som resulterer i tap og reversering av tap på tapskontrakter	93	1		94
Endringer relatert til tidligere perioder	47	-7	0	40
Justering av forpliktelse for inntrådte skader	47	-7		40
Resultat forsikringstjenester	-702	506	-1 039	-1 235
Forsikringsfinanskostnader	9 087		221	9 308
Endringer i resultat	8 385	506	-818	8 073
Kontantstrømmer	18 833			18 833
Netto utgående balanse	191 180	6 504	8 040	205 724

Figur 11 Noteeksempler

Dette eksemplet viser avstemming av kontrakter etter byggeklossmodellen fra inngående balanse til utgående balanse for nåverdien av fremtidige kontantstrømmer, risikojustering og kontraktsmessig servicemargin (kilde: IASBs Effects Analysis mai 2017).

Note-eksempel for endringsanalyse av forpliktelsen for gjenværende dekning og inntrådte skader/krav (kilde: IASBs Effects Analysis mai 2017):

	Forpliktelse for gjenværende dekning			Total
	Uten taps- komponenter	Tapskomponenter	Forpliktelse for inntrådte skader	
Netto åpningsbalanse	161 938	15 859	1 021	178 818
Forsikringsinntekt	-9 856			-9 856
Forsikringsrelaterte kostnader	1 259	-623	7 985	8 621
Inntrådte skader og andre inntrådte kostnader for å oppfylle kontrakten		-840	7 945	7 105
Amortisering av salgskostnader	1 259			1 259
Tap ved initial innregning og reversering av tap på tapskontrakter		217		217
Endring i forpliktelsen for inntrådte skader			40	40
Investeringskomponent	-6 465		6 465	
Resultat forsikringstjenester	-15 062	-623	14 450	-1 235
Forsikringsfinanskostnader	8 393	860	55	9 308
Endringer i total resultatoppstilling	-6 669	237	14 505	8 073
Kontantstrømmer				
Innbetalte premier	33 570			33 570
Betalte skader og andre kostnader, inkl investeringskomponenter			-14 336	-14 336
Direkte henførbare salgskostnader	-401			-401
Sum kontantstrømmer	33 169		-14 336	18 833
Netto utgående balanse	188 438	16 096	1 190	205 724

Figur 11 Noteeksempler

Hensikten med denne endringsanalysen er å vise at inntekt fra forsikringskontrakter er forskjellen mellom bokført verdi IB og UB av forpliktelsen for gjenværende dekning.

Overgangsregler

Standarden om forsikringskontrakter skal anvendes med tilbakevirkende kraft i samsvar med IAS 8 Regnskapsprinsipper, endringer i regnskapsmessige estimater og feil. Imidlertid angis det praktiske tilnærminger for enkelte forhold når en full retrospektiv anvendelse vil være upraktisk.

Dersom retrospektiv anvendelse av standarden er upraktisk, kan foretaket velge å anvende de foreslåtte praktiske tilnærmingene:

- modifisert retrospektiv anvendelse; eller
- virkelig verdi-tilnærming.

Modifisert retrospektiv anvendelse fokuserer på å fastsette servicemarginen eller tapskomponenten ved overgangsdato, ved å estimere servicemarginen eller tapskomponenten ved oppstarten av kontrakten og deretter beregne oppløsningen av disse frem til overgangsdatoen.

Ved hjelp av virkelig verdi-tilnærming fastslår et foretak servicemarginen eller tapskomponenten på overgangstidspunktet for en gruppe av kontrakter basert på differansen mellom virkelig verdi av kontraktene på overgangstidspunktet og kontantstrømmene ved oppfyllelse av kontrakter på overgangstidspunktet. Denne virkelige verdien skal fastsettes ved bruk av kravene i IFRS 13.

Avslutning

Den nye standarden for forsikringskontrakter vil gi flere kilder til volatilitet i resultat og balanse blant annet som følge av at oppdaterte forutsetninger og diskonteringsrenter skal benyttes i beregningene. Graden av volatilitet vil avhenge av valgene for måling og presentasjon av investeringer i henhold til IFRS 9 *Finansielle instrumenter og forsikringskontrakter* i henhold til IFRS 17 *Forsikringskontrakter*. Økonomisk mismatch mellom eiendeler og forpliktelser kan bli mer synlige under IFRS 17 og kan ha konsekvenser for forsikringsselskapenes Asset & Liability Management og for produktvilkår og -utvikling.

Bruk av markedsrente for diskontering vil føre til betydelige regnskapsmessige endringer for mange livsforsikringsselskaper. Byrden og lønnsomheten av kontrakter med garantert rente vil bli tydelig.

Det vil bli økt arbeidspress i forbindelse med regnskapsavslutninger som følge av at ny IFRS vil kreve oppdatering av data og som følge av økt kompleksitet i beregningene. Det forventes at også ledelsesrapportering og styring vil bli påvirket av ny IFRS. Behovet for nye data, oppdaterte systemer og prosesser vil være utfordrende, spesielt for selskaper med eldre systemer. Det blir viktig med god planlegging og koordinering for å kunne dra synergier og få god interaksjon med implementeringen av Solvency II-regelverket.

Nye presentasjons- og opplysningskrav vil forandre måten å kommunisere lønnsomhet og resultater. Selskaper må utarbeide nye KPIer og lære opp interne og eksterne regnskapsbrukere til å tolke informasjon.

IFRS 17 kan utløse en bølge av endringer fra andre områder, f.eks. fra skattemyndigheter og tilsynsorganer. Implementeringsplaner hos selskaper må være fleksible for å imøtekomme eventuelle andre effekter.

Del III:

Saker fra Skatteklagenemndas saksbehandling 2017



Seniorskattejurist
Line Solli
Sekretariatet for Skatteklagenemnda

Fremstillingen omtaler et utvalg av saker som ble avgjort av Skatteklagenemnda i stor avdeling i mai og juni 2017. Den beskriver en skattesak, en sak om merverdiavgift og Skatteklagenemndas vurdering av den skattepliktiges anførsler om ulovfestet passivitet i to saker.



Seniorrådgiver
May-Lise Persen Lerang
Sekretariatet for Skatteklagenemnda

Vedtakene er gjengitt i anonymisert form på skatteetaten.no.

NS 55/2017 Uttaksbeskatning ved ikke-bruk?

Spørsmålet i saken var om det forelå «fordel ved egen bruk» for indirekte aksjonær D for fritidseiendom eid av selskap A, beliggende mellom D sine to personlig eide fritidseiendommer.

Skattekontoret hadde lagt til grunn at det forelå fordel ved egen bruk for D, og uttaksbeskattet selskapet etter skatteloven § 5–2, jf. § 13–1. Uttaksfordelen ble skjønnsmessig satt til kapitalkostnader tillagt driftskostnader, kr 576 000 for inntektsårene 2011 til 2013. Det ble også ilagt tilleggs katt med 30 % av skatt på samme grunnlag.

Skattekontoret mente at fordelene ikke besto i at indirekte aksjonær D rent faktisk hadde benyttet hytta beliggende på A sin eiendom, men at det forelå fordel ved egen bruk i form av at D hadde faktisk og rettslig råderett over eiendommen. Disposisjonsretten besto i at D hadde tilgang til hytten og at det måtte anses som en fordel